

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

STRATEŠKO PLANIRANJE I NACIONALNI PROGRAMI U KURIKULUMU ŠKOLE

(Ima li mjesta za nacionalne programe i module iz području
**odgoja i obrazovanja za ljudska prava i demokratsko
građanstvo** u kurikulumu vaše škole?)

viši savjetnik za nacionalne programe

Tomislav Ogrinšak, mr. sc.

Agencija za odgoj i obrazovanje

tomislav.ogrinsak@azoo.hr

tel: 01/2785008

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

- Koje područje obuhvaćaju nacionalni programi i na što se odnose?
- **Kakva je korist od nacionalnih programa?**
- Čemu služe nacionalni programi?
- **Jesu li nam nacionalni programi uopće potrebni?**
- Stvaraju li nacionalni programi samo opterećenje za naše škole i učenike?
- **Što možemo naučiti iz nacionalnih programa?**
- Gdje se i kod koga možemo informirati o nacionalnim programima?
- **Što sve možemo učiniti u školi uz pomoć nacionalnih programa?**
- Je li provođenje nacionalnih programa moguće u okviru školskoga kurikulumu?

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

Što su nacionalni programi?

- Službeni dokumenti kojim se određuju strategije provođenja politike na određenom području
- Svaki nacionalni program sadrži mjere za provođenje određene politike te obuhvaća i mjere koje se odnose na odgoj i obrazovanje
- AZOO ima obvezu posebno se baviti nacionalnim programima i mjerama vezanim uz odgoj i obrazovanje na području građanskoga odgoja i ljudskih prava

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

NACIONALNI PROGRAMI, ZAKONI I STRATEGIJE KOJE PRIMJENJUJEMO u području odgoja i obrazovanja za ljudska prava i demokratsko građanstvo

1. Nacionalni program zaštite i promicanja ljudskih prava u Republici Hrvatskoj od 2008. do 2011. godine, Vlada Republike Hrvatske 2007.
2. Nacionalni program odgoja i obrazovanja za ljudska prava i demokratsko građanstvo (Vlada Republike Hrvatske 1999. godine)
3. Nacionalni program zaštite potrošača (na temelju članka 96. stavka 1. Zakona o zaštiti potrošača (»Narodne novine«, br. 96/03.), Hrvatski sabor, 2005.,
4. Nacionalni program suzbijanja korupcije 2006.- 2008., Hrvatski sabor
5. Nacionalna strategija stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnoga društva od 2006. do 2011. godine Vlada Republike Hrvatske 2006.
6. Zakon o hrvatskom Crvenom križu, Sabor, 2001. i Zakon o zaštiti znaka i naziva Crvenog križa u kojima je utvrđena obveza Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa na provođenje odgoja i obrazovanja iz međunarodnog humanitarnog prava (Ženevske konvencije)

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

7. **Nacionalni plan za borbu protiv diskriminacije 2008. - 2013.**, Vlada Republike Hrvatske 2008
8. **Nacionalni program i Operativni plan za suzbijanje trgovanja ljudima** (Vlada Republike Hrvatske 2006)
9. **Nacionalna politika za promicanje ravnopravnosti spolova 2006.–2010.** Hrvatski sabor 2006.
10. **Nacionalni program za Rome i Akcijski plan desetljeća za uključivanje Roma 2005. 2015.** (samo aspekt suzbijanja diskriminacije i uključenosti u obrazovanje)
11. Radni program Europske komisije ***Odgoj i obrazovanje 2010 (Education and Training 2010)*** – ključne kompetencije za cjeloživotno učenje (chapter 1 key competences for lifelong learning as part of coherent and comprehensive lifelong learning strategies)
12. Brojne međunarodne konvencije i preporuke koje je Republika Hrvatska ratificirala i potpisala te se obvezala na njihovu primjenu o čemu je dužna podnositi europskim i međunarodnim tijelima redovita izvješća u čijoj izradi sudjeluje i naša Agencija

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

Što su moduli odgoja i obrazovanja u području odgoja i obrazovanja za ljudska prava i demokratsko građanstvo ?

- Čemu služe moduli odgoja i obrazovanja za ljudska prava?
- Što ti moduli obuhvaćaju?
- Kako se planiraju stručna usavršavanja?

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

Unutar Agencije za odgoj i obrazovanje razvijamo module koji obuhvaćaju odgoj i obrazovanje **u području odgoja i obrazovanja za ljudska prava i demokratsko građanstvo** (dalje: moduli odgoja i obrazovanja za ljudska prava).

Cilj je tih modula stručno usavršavanje odgojiteljica u vrtićima, učiteljica i učitelja u osnovnim školama, nastavnika i nastavnica u srednjim školama, stručnih suradnika i ravnatelja iz područja građanskog odgoja i obrazovanja

Razvijena je i mreža voditelja stručnih vijeća za demokratsko građanstvo

Stručna usavršavanja planiraju se modularno

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

U tom je smislu izrađen Prijedlog programa stručnog osposobljavanja i usavršavanja voditelja županijskih stručnih vijeća svih struka iz reda učitelja, nastavnika, stručnih suradnika i ravnatelja za međupredmetnu primjenu u **području odgoja i obrazovanja za ljudska prava i demokratsko građanstvo**

Prijedlog programa izrađen je načelima kurikulumskoga pristupa i NOK-a u kojem je građanski odgoj i obrazovanje uključen kao jedna od osam ključnih kompetencija koje se trebaju razvijati kod svih učenika te kao kroskurikularni modul/tema ili kao poseban predmet (npr. u srednjoj školi Politika i gospodarstvo)

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Vocational Training Agency

Usavršavanja nositelja obrazovnoga sustava

- **Jednodnevne edukacije** voditelja i voditeljica županijskih stručnih vijeća, radi upoznavanja s osnovnim pojmovima i konceptima
- **Dvodnevni treninzi** za buduće trenere/ice radi osposobljavanja za provođenje daljnje edukacije i radionica za nositelje odgojno obrazovne djelatnosti
- **Smotre projekata** na kojima se razmjenjuju iskustva
- Postoje i razni **priručnici** koji su već u upotrebi, a neki se tek pripremaju
- Područja koja pokrivaju nacionalni programi treba uvrstiti u različita predmetna područja **kroskurikularnim** načinom rada
- Bilo bi poželjno **da se uspostavi suradnja s voditeljicama županijskoga stručnoga vijeća za demokratsko građanstvo** u vašoj županiji

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

- Čemu služe moduli odgoja i obrazovanja za ljudska prava u odnosu na učenike?

Radi se o kompetencijskom pristupu

Kompetencije se sastoje od vještina, znanja i stavova

Ključne kompetencije su prenosivi multifunkcionalni sklop znanja, vještina i stavova koji su potrebni svim pojedincima za njihovu osobnu realizaciju i razvitak, uključivanje u društvo i zapošljavanje. Treba ih razviti do kraja obveznog obrazovanja ili izobrazbe i predstavljaju temelj za daljnje učenje kao dio cjeloživotnog učenja

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

- “Kompetencija je temeljna karakteristika osobe koja rezultira u učinkovitom i/ili superiornom obavljanju posla...može biti osobina, motiv, vještina, aspekt slike o sebi ili socijalne uloge, ili korpus znanja koju ona ili on koristi”(Boyatzis, 1982; prema Kurtz i Bartram, 2002, str. 229)
- “Kompetencije su skupovi ponašanja koji su instrumentalni za postizanje željenih rezultata i ishoda” (Kurtz i Bartram, 2002, str. 229)
- “ Kompetencija je skup ponašanja koje osoba mora izvesti da bi zadatke i funkcije posla obavila kompetentno” (Woodruffe, 1991, str. 31)

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

- “Kompetencija za posao je skup ponašanja, znanja, procesa mišljenja i/ili stavova za koje je vjerojatno da se reflektiraju u obavljanju posla koje doseže definirane elementarne, bazine i visoke razine standarda” (Warr i Conner, 1992, str. 99)
- “Individualne kompetencije su mjerljive radne navike i osobne vještine koje se koriste za postizanje radnih ciljeva” (Green, 1999, str. 5)
- kompetencija se odnosi na postizanje 'većeg stupnja integracije sposobnosti i širih društvenih ciljeva pojedinca

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

- *“Kompetencija je konstrukcija koja se zasniva na **osobnim resursima** (znanje, vještine i stavovi) i **resursima okruženja** (odnosi, dokumenti, informacije), a koji se mobiliziraju u svrhu postizanja (boljeg) radnog učinka.” – odnosno **uspjeha na nekom području** –T. O.*
- *(Guy Le Boterf, 1999)*

Agencija za kvalitetu
obrazovanja

Predmetno područje: Opći stručni skupovi: Hrvatski kvalifikacijski okvir (HKO – projekt Vlade RH), strategijsko planiranje i razvoj ključnih kompetencija u odgojno – obrazovnim ustanovama (Zagreb, 21.-22.04.2010.)

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

- Tata, misliš li da mi možeš kupiti i neke kompetencije?

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

Moduli u području građanskog odgoja i obrazovanja za ljudska prava i demokratsko građanstvo : **Moduli ostvarivanja nacionalnih programa**

- Građanski odgoj – projekt građanin
- Obrazovanje za zaštitu potrošača
- Simulirana suđenja - Zakon u razredu –od zakona u razredu prema kulturi vladavine prava
- Učenici i učitelji miritelji i razvoj socijalnih vještina (Medijacija u školi i lokalnoj zajednici – nenasilno rješavanje sukoba – komunikacija koja omogućuje suradnju – usavršavanje učitelja miritelja)
- Humanitarno pravo i humane vrednote – odgoja za humanost i istraživanje humanitarnog prava; Prevencija trgovanja ljudima;
- Razvoj karaktera, identiteta, interkulturnosti
- Osnove demokracije – Pravda, odgovornost, privatnost, vlast
- Razvoj socijalne solidarnosti i volonterskog rada
- Obrazovanje za zaštitu i promicanje ravnopravnosti spolova - rodno osjetljivo obrazovanje

- **Kako to pronaći na mreži : <http://www.azoo.hr/> - otvoriti projekti, zatim Nacionalni programi i otvorit će se:**

Prezentirano u okviru projekta "Osnovni stručni skupovi: Hrvatski kvalifikacijski okvir (HKO – projekt Vlade RH), strategijsko planiranje i razvoj ključnih kompetencija u odgojno – obrazovnim ustanovama (Zagreb, 21.-22.04.2010.)"

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

Stranice Agencije za odgoj i obrazovanje

<http://www.azoo.hr/> - otvoriti *projekti*, zatim *Nacionalni programi* i otvorit će se:

[Građanski odgoj – modul odgoja protiv korupcije](#)

[Građanski odgoj – modul simuliranih suđenja](#)

[Zbornik Smotra projekata](#)

[Nacionalni program zaštite i promicanja ljudskih prava u Republici Hrvatskoj od 2008. do 2011.](#)

[Europski referentni okvir ključnih kompetencija za cjeloživotno učenje](#)

[Nacionalni program za borbu protiv korupcije](#)

[Obrazovanje za demokratsko građanstvo i ljudska prava](#)

[Ključne kompetencije za cjeloživotno učenje](#)

[Primjeri dobre prakse](#)

[Nacionalni program odgoja i obrazovanja za ljudska prava i demokratsko građanstvo](#)

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

Kako doći do uvida u kataloge stručnih usavršavanja?

- Otvorite stranicu Agencije za odgoj i obrazovanje <http://www.azoo.hr/> - zatim otvoriti *katalozi*, zatim [Nacionalni program Vlade RH odgoja i obrazovanja za ljudska prava i demokratsko građanstvo](#) i otvorit će se
- Nacionalni program Vlade RH odgoja i obrazovanja za ljudska prava i demokratsko građanstvo
- Katalog stručnih skupova Agencije za odgoj i obrazovanje za područje:
Nacionalni program Vlade RH odgoja i obrazovanja za ljudska prava i demokratsko građanstvo
- te nakon toga kliknete: [DAWNLOAD Nacionalni program.xls](#)
- i pokazat će se katalog s vremenom, mjestom, temama i nositeljima stručnih usavršavanja

Prezentirano područje: Opći stručni skupovi: Hrvatski kvalifikacijski okvir (HKO – projekt Vlade RH), strategijsko planiranje i razvoj ključnih kompetencija u odgojno – obrazovnim ustanovama (Zagreb, 21.-22.04.2010.)

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

Struktura Nacionalnoga programa odgoja i obrazovanja za ljudska prava i njegovo ostvarivanje

- – proteže se od predškolskoga, preko osnovnoškolskoga do srednjoškolskoga obrazovanja – **može se odvijati u sklopu redovne, izborne nastave, izvannastavnih aktivnosti i izvanškolskih aktivnosti**
- Temeljno načelo je načelo interdisciplinarnoga ostvarivanja programa odgoja i obrazovanja za ljudska prava i programa građanskoga odgoja – dakle kroz međupredmetne teme – na temelju kompetencijskog pristupa

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

Objašnjenja o čemu se radi u pojednim područjima koja obuhvaćaju nacionalni program

Predmetno područje: Opći stručni skupovi: Hrvatski kvalifikacijski okvir (HKO – projekt Vlade RH), strategijsko planiranje
i razvoj ključnih kompetencija u odgojno – obrazovnim ustanovama (Zagreb, 21.-22.04.2010.)

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

Ljudska prava i demokratsko građanstvo Građanski odgoj – projekt građanin

- Radi se o **pristupu odgoju i obrazovanju usmjerenom na učenike**
- Cilj je stvaranje kulture ljudski prava i odgovornoga građanstva na temelju znanja i razumijevanja, stjecanja vještina, stavova i vrijednosti = **aktivno građanstvo**
- Nacionalni program zaštite i promicanja ljudskih prava u Republici Hrvatskoj od 2008. do 2011. govori u poglavlju *Obrazovanje za ljudska prava i ljudska prava u obrazovnom sustavu* o **uvođenju** obrazovanja za ljudska prava **na sve razine i sve oblike odgoja i obrazovanja** i to kao obveznog obrazovanja te o uključivanju istog u sve odgovarajuće razvojno-strategijske i druge srodne dokumente između ostaloga u HNOS, udžbenički standard, kurikule i nacionalne ispite za srednju školu.

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

- Najistaknutiji program koji se odvija u našem sustavu predškolskog, osnovnoškolskog i srednjoškolskoga obrazovanja jest **PROJEKT GRAĐANIN** – već je toliko etabliran da postoji i državna Smotra projekata iz područja Nacionalnog programa odgoja i obrazovanja za ljudska prava i demokratsko građanstvo u području predškolskoga odgoja, osnovnoga i srednjega školstva, koja se svake godine održava u Zagrebu,
- a koji obuhvaća u svojim temama i projekt građanin – koji omogućuje iskustveno učenje, vještine komunikacije i zastupanja vlastitih stavova te stjecanje prezentacijskih vještina
- Cilj je da učenici rade na projektima koji su za osnovne i srednje škole određeni programskim temama:

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

- osobna prava i odgovornost i prava drugih,
- razvoj osobnog i kulturnog identiteta,
- interkulturalnost,
- demokratsko građanstvo,
- projektna nastava iz demokratskog građanstva – projekt građanin,
- kulturološko područje.

Cilj Projekta građanin je da se učenike upoznaje i uvodi u etode i postupke koje vlast koristi u procesu upravljanja.

Tu se učenici upoznaju s pojmom javne politike koja se bavi određenim problemom u zajednici: cilj je pomoći da se učenici nauče sudjelovati u vlasti što znači u donošenju odluka, davanju naloga, stvaranju pravila i uredbi te zakona – ispituju probleme koji su im važni i pokušavaju ih riješiti.

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

Pritom se koristimo priručnikom za nastavnike *Projekt građanin. Priručnik za nastavnike I. razina*, Agencija za odgoj i obrazovanje, Zagreb, 2007.

- Vedrana Spajić-Vrkaš, Ivanka Stričević, Dubravka Maleš, Milan Matijević, *Proučavati prava i slobode*. Priručnik za učitelje osnovne škole s vježbama za razrednu nastavu, Zagreb, 2004.
- Svrha je da učenici nauče prepoznati problem, da odaberu problem, da prikupe podatke o problemu koji će istraživati te da izrade portfelj koji se sastoji od pokazne mape od 4 stranice i dokumentacijske mape te da ga predstave po etapama.
- Takvi projekti mogu se provoditi na satovima razrednog odjela, u radu vijeća učenika ili tijekom nekih drugih izvannastavnih aktivnosti.

Priručnik za nastavnike **Projekt građanin**

Priručnik za nastavnike I. razina, Agencija za odgoj i obrazovanje, Zagreb, 2007.

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

- Priručnik je prijevod američkoga priručnika koji je izdao *Center for Civic Education* 2006. godine; napisalo ga je pet autora;
 - **Sadržaj priručnika:**
 - Uvod str. 7
 - Uočavanje problema javne politike u vašoj zajednici: **1. korak** str. 15
 - Iskustva učitelja: 1. korak str. 16
 - Odabir problema za istraživanje u razredu: **2. korak** str. 19
 - Iskustva učitelja: 2. korak str. 21
 - Prikupljanje podataka o problemu koji će razred istraživati: **3. korak** str. 23
 - Iskustva učitelja: 3. korak str. 24
 - Izrada razrednog portfelja: **4. korak** str. 27
 - Iskustva učitelja: 4. korak str. 30
 - Predstavljanje vašega portfelja: **5. korak** str. 33
 - Iskustva učitelja: 5. korak str. 35
 - Osvrt na vaše iskustvo učenja: **6. korak** str. 37
 - Iskustva učitelja: 6. korak str. 38
 - **Dodaci** str. 39 do 86

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

Kako to izgleda u *Projektu građanin. Priručniku za nastavnike?*

- Svrha za učenike znači: koristimo naše pravo na sudjelovanje u vlasti kako bismo zaštitili svoja prava, pridonosili općem dobru i naučili se odgovornosti.
- “Ta se odgovornost odnosi na potrebu stjecanja znanja i vještina potrebnih za razumno sudjelovanje te spremnost na promicanje slobode i pravde za sve.” (Projekt građanin, Priručnik za nastavnike, str. 7)

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

Koji su ciljevi?

- “Projekt građanin učenike upoznaje i uvodi u metode i postupke koje vlast koristi u procesu upravljanja.
 - Cilj programa je razvijati interes učenika za aktivno građanstvo i sudjelovanje u vlasti putem:
 - pružanja znanja i vještina potrebnih za učinkovito sudjelovanje
 - pružanja praktičnog iskustva oblikovanog tako da potiče osjećaj stručnosti i učinkovitosti
 - razvijanja svjesnosti o važnosti građanskoga djelovanja.”
- (str 7)

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

Zakon u razredu

- Zakon u razredu dio je učenja za ljudska prava i demokratsko građanstvo u okviru istoimenoga nacionalnoga programa Vlade Republike Hrvatske
- Radi se o simulacijama glavne sudske rasprave prema pravosudnom modelu i Republike Hrvatske i SAD.
- Učenici pritom usvajaju vještine argumentiranja, dokazivanja, logičkog zaključivanja, uočavanja bitnih činjenica, nepristranog pristupa i javnog nastupa.

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

- Posebna važnost je u tome da učenici imaju priliku upoznati način rada i svrhu sudbenog sustava te uočavanje razlike između kontinentalnoga i anglo-saskog pravnoga sustava.
- Time se podiže svijest o važnosti uloge sudstva i vladavine prava u demokratskom društvu.
- U simulacijama suđenja učenici trebaju ono što su naučili primijeniti u životnim situacijama niskoga rizika, a to pak omogućuje nastavnicima procijeniti jesu li učenici usvojili podatke na takav način da ih doista mogu koristiti u svojoj ulozi građanina.

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

Ravnopravnost spolova/rodna ravnopravnost

- Temelji se na dokumentu *Nacionalna politika za promicanje ravnopravnosti spolova 2006. – 2010.* koja u Strateškom okviru za provedbu politike ravnopravnosti spolova i akcijskom planu djelovanja u poglavlju *Rodno osjetljivo obrazovanje* pruža korake kako to područje uvesti u područje obrazovanja.
- Cilj je ravnopravno uključivanje muškaraca i žena u sve aspekte razvoja društva – na temelju rodno osjetljivoga obrazovanja kako bi se prevladali rodni stereotipi i postigla rodna ravnopravnost

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

- Rod – društveno konstituirana definicija muškarca i žene i odnosa između spolova – preuzimanje društvenih uloga
- Glavni zadatak programa za usavršavanje iz područja rodne ravnopravnosti za nositelje odgojno obrazovne djelatnosti jest:

osnažiti sposobnost nositelja odgojno obrazovne djelatnosti za razvoj strategija poučavanja i odgoja za rodnu ravnopravnost u okviru različitih predmeta te izrada programa za izvannastavni (rodni) edukacijski programe za osnovne i srednje škole.

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

U izradbi je **Modul odgoja i obrazovanja za ravnopravnost spolova za osnovnu i srednju školu**

- Primjer za predmetnu nastavu u osnovnoj školi:
- KOMPETENCIJA: Učenici će biti osposobljeni za razlikovanje i uvažavanje rodno spolnih uloga.
- TEMA Spol, rod
- ZNANJA Što je spol, rod ? Spolni identitet
- VJEŠTINE Steći vještine razvijanja dobrih odnosa prema vršnjacima
- STAVOVI Zauzimanje nediskriminirajućeg stava prema drugom spolu
- METODE Radionice Predavanja Rasprave Diskusije
- KORELACIJA SRO:Stereotipi i predrasude
- EVALUACIJA

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

Humanitarno pravo i humane vrednote

Suzbijanje trgovanja ljudima

Suzbijanje korupcije odgojem za etički kodeks i demokraciju

Medijacija

Istraživanje humanitarnoga prava odnosi se na sve što je vezano uz ratne i sve oblike oružanih sukoba i njihove posljedice.

- tu se obrađuju teme: rat, žrtve rata, ratne konvencije i kršenje istih, prava zarobljenika i civila u oružanom sukobu, postupanje prema zarobljenicima, postupanje prema sudionicima i slučajnim svjedocima rata,
- osiguranje pravde i suđenje ratnim zločincima, kažnjavanje ratnih zločina i međunarodnih kaznenih sudova, pitanje izbjeglica, uloga crvenoga križa u ratu i nakon njega, nestali ...

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

- Cilj je razviti moral koji se temelji na cjeloživotnoj **solidarnosti** sa žrtvama i ljudima koji u društvu teško dolaze do zaštite vlastitih prava i sloboda i koji su žrtve nasilja u bilo kojem obliku.
- Postoji priručnik *Istraživanje humanitarnoga prava*, Međunarodni odbor crvenoga križa, Zagreb, 2004. koji sadrži modele istraživanja spomenutih problema tj. primjere iz oružanih sukoba i načine kako se njima može pristupiti
- – npr. koji su dokumenti i instrumenti koji reguliraju međunarodno humanitarno pravo tj. ratno pravo ili pravo oružanih sukoba – kako se razvijalo i primjenjivalo kroz povijest.

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

Program suzbijanja trgovine ljudima obrađuje teme preventivnog programa za suzbijanje (prevenciju) trgovine ljudima.

Trgovanje ljudima označava vrbovanje, transport, prebacivanje, skrivanje ili prihvaćanje osoba, korištenjem prijetnje ili sile ili drugih oblika prisile, otmice, prijevare, obmane, zloupotrebe vlasti ili ranjivosti položaja ili davanje i primanje novca ili olakšica da bi se postigao pristanak osobe, koja ima kontrolu nad drugom osobom, u svrhu iskorištavanja.

- Iskorištavanje uključuje prostituciju ili neke druge oblike spolnog iskorištavanja, prisilni rad ili usluge, ropstvo ili njemu slične postupke, sužanjstvo pa čak i odstranjivanje organa.”
(Izvor: Protokol iz Palerma, prosinac 2000. godine)

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

- Glavni je nositelj edukacije za suzbijanje trgovanja ljudima je Crveni križ koji organizira s Agencijom za odgoj i obrazovanje stručno usavršavanje nastavnika: npr. kako prepoznati znakove opasnosti, koje mjere opreza poduzeti, dakle kako poučavati djecu i odrasle.
- Priručnik: Zora Raboteg-Šarić, Dejana Bouillet, Lovorka Marinović, *Trgovanje ljudima – kako ga vide mladi u Hrvatskoj*, Zagreb, 2007.
- Željka Jančić, Vježbaj oprez – smanji rizik, Radna bilježnica za rad na prevenciji trgovanja ljudima, Radna bilježnica za učenike od 1. do 8. razreda osnovne škole, Zagreb, 2008.
- Borka Rumiha, Katarina Ardalić, Sigurni koraci, Radna bilježnica za rad na prevenciji trgovanja ljudima, Zagreb, 2008. (namjenjena stručnjacima i roditeljima djece predškolske dobi (u petoj i šestoj godini života) te učenicima nižih razreda osnovne škole.
- Program suzbijanja korupcije odnosi se etičko-pravnu razinu prevladavanja korupcije stjecanjem i usvajanjem etičkih vrijednota rada i života na temelju vlastitoga rada

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

Medijacija – program medijacija u školi – mirenje i medijacija u školi i u koja omogućuje suradnju lokalnoj zajednici – nenasilno rješavanje sukoba – komunikacija

- Radi se o osposobljavanju trenera, (kako učitelja i nastavnika tako i učenika i učenica) za metodu Medijacija u školi.
- Tu se obrađuju teme poput:
- Metodologija grupnoga rada
- Učenje komunikacijskih vještina
- Analiza sukoba i umijeće njihova rješavanja
- Medijacija
- Vršnjačka medijacija

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

Priručnik:

Maja Uzelac, *Za Svemire*. Priručnik miroljubivog rješavanja sukoba u osnovnoj i srednjoj školi, Zagreb, 2000.

- “Što je medijacija?
- Riječ *medijacija* (lat. *medius* = srednji, u sredini, između) znači posredovanje. Posredujemo u svađama, nesporazumima, sukobima ili tučnjavama između dviju ili više strana.
- Posredovanje je potrebno kada sukobljene strane same ne mogu riješiti svoj sukob, a voljne su – premda se na prvi pogled ne čini tako. Ljudima u sukobu izgleda teško, štoviše nemoguće, da sami što naprave.

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

- Potražiti pomoć autoriteta (institucije, stručne osobe i sl.) korak je koji odrasli poduzimaju u krajnjoj nuždi. No postoje situacije u kojima se spontano traži pomoć nekoga tko nije umješan u spor.
- Posredovanje je strukturirani proces u kojem neutralna strana pomaže sudionicima u rješavanju sukoba. Oni koji su se sukobili sami dragovoljno dolaze na razgovor.
- Ako djeca znaju da postoji mogućnost razgovora za đачki timom za medijaciju (uvijek po dvoje njihovih vršnjaka koji uživaju njihovo povjerenje), a znaju također da takav način rješavanja problema podupire i sama škola – oni će dragovoljno doći.” (Maja Uzelac, Za Svemire, str. 24)

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

- Modul: Zaštita potrošača
- Priručnik i udžbenik OŠ i SŠ
- Iz Uvoda u Priručniku za nastavnike:
- “Zašto je hrvatskom društvu potreban odgoj i obrazovanje za zaštitu potrošača i na koji se način obrazovanje za zaštitu potrošača može integrirati u nacionalni kurikulum? Koje veze postoje prema konceptu „Demokratsko rananstvo i ljudska prava“? Doprinosi li dakle, obrazovanje potrošača demokratizaciji društva?

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

- Odgoj i obrazovanje uvijek započinje s pitanjem: Koje su slabosti potrošača, koje su im kvalifikacije potrebne kako bi mogli autonomno i samostalno rješavati svoje probleme? S vremenom su problemi s kojima su suočeni potrošači postajali sve opsežniji. To je dovelo do situacije da su zadaci, koje je na području odgoja i obrazovanja potrošača valjalo svladati, postajali sve veći.

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

- Suvremeno društvo sve više postaje potrošačko, a proces globalizacije nezaustavljivo napreduje. Agresivne marketinške aktivnosti na svim razinama, od svih nas zahtijevaju sve više znanja, vještina i razvijenu kritičku svijest, kako bi im se mogli uspješno oduprijeti. To ne znači kupovati manje ili odustati od kupovine, niti ne znači nagovor na kupovinu, već znači **osposobljavanje potrošača da čine dobre izbore u skladu s vlastitim potrebama i mogućnostima prihvaćajući posljedice izbora.**

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

Udžbenik i priručnik za OŠ pokrivaju teme

- Zdrava prehrana
- Odnos prema novcu
- Igračke
- Zaštita okoliša
- Mediji i reklame

Udžbenik i priručnik za SŠ pokrivaju područja

- Područje zdravlja
- Područje upravljanja osobnim financijama
- Područje usluga i osobne odgovornosti
- Područje zaštite okoliša i održivog razvoja

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

Udžbenici i priručnici sadrže

- Objašnjenja glavnih pojmova
- Pitanja za razmišljanje
- Ideje za rad
- Pojmovnik
- Literaturu
- Radionice

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

Modul: Osnove demokracije – Pravda, odgovornost, privatnost, vlast

- Udžbenik – Osnove demokracije, vlast, pravda, privatnost, odgovornost
- Lekcije sadrže:
- ciljeve,
- potrebne pojmove koje treba poznavati i njihove definicije,
- probleme za rješavanje i
- način rješavanja problema

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

Europski referentni okvir ključnih kompetencija za cjeloživotno učenje

Misija škole nije samo prijenos znanja **nego i** etičkih vrijednota poput solidarnosti, snošljivosti, demokracije, interesa za druge kulture, poštovanja, mirotvornog rješavanja sukoba te uključivanje učenika u proces donošenja odluka (Učeničko vijeće)

- **U** tom smislu važno je koristiti se kroskurikularnim načinom rada te razvijanjem ključnih kompetencija i njihova korištenja:
- **Kompetencija** se odnosi na kompleksnu kombinaciju znanja, vještina, razumijevanja, vrednota, stavova i želja koje vode učinkovitoj, integriranoj ljudskoj akciji u svijetu u određenom konkretnom području

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

- Ključne kompetencije (znanje, vještine i stavovi):
 1. Komuniciranje na materinjem jeziku
 2. Komuniciranje na stranom jeziku
 3. Matematička pismenost i osnovna znanja iz znanosti i tehnologije
 4. Digitalna kompetencija
 5. Učiti kako se uči
 6. **Međuljudska i građanska kompetencija**
 7. Poduzetništvo
 8. Kulturno izražavanje

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

KLJUČNE KOMPETENCIJE ZA CJELOŽIVOTNO UČENJE EUROPSKI REFERENTNI OKVIR

Definicija kompetencije

- *Međuljudska kompetencija pokriva sve oblike ponašanja kojima pojedinac treba ovladati da bi mogao na učinkovit i konstruktivan način sudjelovati i rješavati sukob u društvenom životu, u interakciji s drugim pojedincima (ili grupama) u osobnom, obiteljskom i javnom kontekstu.*

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

Znanje

- *Razumijevanje kodova ponašanja i općeprihvaćenog ponašanja koje se promiče u raznim društvima.*
- *Svijest o konceptima poput pojedinca, grupe, društva, kulture i povijesnog razvitka tih koncepata.*
- *Znanje o tome kako sačuvati svoje te dobro zdravlje, higijenu i prehranu vlastite obitelji.*
- *Razumijevanje međukulturne dimenzije europskog i ostalih društava.*

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

Vještine

- Sposobnost konstruktivnog komuniciranja u raznim društvenim situacijama (toleriranje stajališta i ponašanja drugih, svijest o individualnoj i kolektivnoj odgovornosti).
- Sposobnost stvaranja povjerenja i empatije prema drugim pojedincima.
- Sposobnost otkrivanja frustracija na konstruktivan način (kontroliranje agresivnosti i nasilja ili obrazaca samouništavanja).
- Sposobnost uspostavljanja stupnja odvajanja profesionalne i osobne sfere života i sprečavanje prenošenja profesionalnog sukoba u osobnu domenu.
- Svijest i razumijevanje nacionalnog kulturnog identiteta u interakciji s kulturnim identitetom Europe i ostatka svijeta; sposobnost da se uoče i shvate različita stajališta koja su posljedica različitosti i koja konstruktivno doprinose vlastitim stajalištima.
- Sposobnost pregovaranja

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

Stavovi

- *Pokazivanje interesa za druge i njihovo poštivanje.*
- *Spremnost da se prevladaju stereotipi i predrasude.*
- *Sklonost postizanju kompromisa.*
- *Integritet.*
- *Probojnost*

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

Građanska kompetencija

- ZNANJE (iz jednog od prijedloga NOK-a)
 - *Poznavanje građanskih prava i ustava zemlje, dosege njezine vlade.*
 - *Razumijevanje uloge i odgovornosti institucija zaduženih za stvaranje politike na lokalnoj, regionalnoj, nacionalnoj, europskoj i međunarodnoj razini (uključujući političku i ekonomsku ulogu EU).*
 - *Poznavanje ključnih osoba u lokalnoj i nacionalnoj vladi; političkih stranaka i njihovih politika.*
 - *Razumijevanje koncepata kao što je demokracija, status građanina i međunarodnih deklaracija koje ih izražavaju (uključujući Povelju o temeljnim pravima EU i Ugovore).*
 - *Poznavanje glavnih događaja, trendova i nositelja promjene u nacionalnoj, europskoj i svjetskoj povijesti; sadašnja situacija u Europi i kod njenih susjeda.*
 - *Znanje o emigraciji, imigraciji i manjinama u Europi i svijetu.*

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

- **VJEŠTINE** (iz jednog od prijedloga NOK-a)
 - *Sudjelovanje u aktivnostima zajednice/okruženja i donošenju odluka na nacionalnoj i europskoj razini; glasovanje na izborima.*
 - *Sposobnost pokazivanja solidarnosti iskazivanjem interesa za rješavanje problema koji pogađaju lokalnu i širu zajednicu.*
 - *Sposobnost učinkovitog povezivanja s javnim institucijama.*
 - *Sposobnost izvlačenja prednosti koje nudi EU.*
 - *Neophodne vještine u jeziku koji se govori u dotičnoj zemlji.*

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

- **STAVOVI** (iz jednog od prijedloga NOK-a)
 - *Svijest o pripadnosti nekoj lokalnoj zajednici, zemlji, EU i Europi općenito i (svom dijelu) svijeta.*
 - *Spremnost sudjelovanja u demokratskom odlučivanju na svim razinama.*
 - *Sklonost volontiranju i sudjelovanju u građanskim aktivnostima, pružanju potpore različitosti u društvu i društvenoj koheziji.*
 - *Spremnost na poštivanje vrijednosti i privatnosti drugih sa spremnošću reagiranja na protudruštveno ponašanje.*
 - *Prihvatanje koncepta ljudskih prava i jednakosti kao osnove za solidarnost i odgovornost u modernim demokratskim društvima Europe, prihvatanje jednakosti muškaraca i žena.*
 - *Uvažavanje i razumijevanje različitosti vrijednosnih sustava raznih vjerskih ili etničkih skupina.*
 - *Kritičko prihvatanje informacija koje objavljuju masovni mediji.*

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

Kakva je korist od nacionalnih programa?

Čemu služe nacionalni programi?

Jesu li nam nacionalni programi uopće potrebni?

Stvaraju li nacionalni programi samo opterećenje za naše škole i učenike?

Što možemo naučiti iz nacionalnih programa?

- Programi nude učenicima i nastavnicima:
- da se uključe u područja koja su od njihova interesa, da o njima uče, te da iznose svoja mišljenja, raspravljaju o njima i da uče načine njihova rješavanja;
- da se uključe u rad škole, te da traže suradnju s lokalnom zajednicom;
- da prihvate pozitivne vrijednosti poput suradnje, solidarnosti, tolerancije, miroljubivog rješavanja problema, građanske i rodne ravnopravnost, humanih vrijednosti i humanitarnoga rada;

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

- da nastavu organiziraju, tj. sudjeluju u njoj na kroskurikularan način;
 - da tijekom usavršavanja nauče i steknu različite vještine poput: timskoga rada, sudjelovanja u projektnim oblicima nastave, komunikacije.
 - Nacionalni programi dio su službene državne politike kao što su:
 - Nacionalni program zaštite i promicanja ljudskih prava u RH od 2008. do 2011., Nacionalna politika za promicanje ravnopravnosti spolova 2006. 2010.;
- Nacionalni program odgoja i obrazovanja za ljudska prava.

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

- Nacionalni kurikulum polazi od pitanja:
što učenik određene dobi
treba znati i može znati,
koje vještine, sposobnosti i stavove treba i može razviti u
razdoblju
jednoga razvojnog ciklusa
koji **nije** strogo vremenski
određen razdobljem od jedne školske
Godine

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

- **Kurikulumski pristup** koji zamjenjuje prenošenje znanja razvojem kompetencija,
- **standardiziran** je na nacionalnoj razini, omogućuje mjerenje odgojno-obrazovnih postignuća na nacionalnoj razini, omogućuje **vrjednovanje stvarno postignutih rezultata**, a
- odgojno-obrazovnu politiku usmjerava na stalno unaprjeđivanje i poboljšanje sustava.

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

- Usmjerenost na učenička postignuća omogućuje učinkovitije vrjednovanje i
- kontrolu stvarne ostvarenosti postavljenih ciljeva na nacionalnoj razini
- (vanjsko vrjednovanje) i školskoj razini (unutarnje vrjednovanje i samovrjednovanje).
- Nacionalni okvirni kurikulum pretpostavlja vanjsko vrjednovanje i samovrjednovanje kao relevantne sastavnice.

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

Pitanje za kraj:

- **Ima li mjesta za nacionalne programe i
MODULE GRAĐANSKOG ODGOJA I
OBRAZOVANJA
u kurikulumu vaše škole?**

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

Pluralizam vrijednosti

- Autonomija osobe
- Sloboda vjere
- Demokracija
- Antirasizam
- Blagostanje
- Tolerancija
- Prava djece
- Ljudska prava
- Mir
- Višejezičnost
- Ravnopravnost
- Individualizam

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

Odgojno obrazovne vrijednosti

KIRIKULUM – odgojno obrazovni tijek

Vrjednovanje i
samovrjednovanje

Odgojno-obrazovni ciljevi -
kompetncije

Metode i sredstva odgojno
obrazovnog rada

Odgojon-obrazovni sadržaji
(nastavni plan i program)
(kurikulum)

Organizacija odgojno-
obrazovnoga rada

Načela odgojno
obrazovnog rada

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

Odgojno obrazovne vrijednosti

- Znanje
- Solidarnost
- Identitet
- Odgovornost
- Poduzetništvo

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

Nacionalni okvirni kurikulum

- Jezgrovni kurikulum
- Diferencirani kurikulum
- Školski kurikulum – fakultativni nastavni predmeti, nastavni predmeti koji su dio dodatne nastave i druge ponude škole učenicima; ponuđene nastavne aktivnosti škole učenicima – građanski odgoj i obrazovanje, ekskurzije, projekti, radionice, tečajevi

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

- Ishodi:
- Opisati pojmove vezane uz module odgoja i obrazovanja za ljudska prava i demokratsko građanstvo i nacionalne programe
- Razumjeti smisao modula odgoja i obrazovanja za ljudska prava i demokratsko građanstvo
- Odrediti vezu između modula građanskog odgoja i obrazovanja i školskog kurikulumu
- Okvirni sadržaj:
- Osnovni pojmovi vezani uz module građanskog odgoja obrazovanja za ljudska prava
- Uloga odgoja i obrazovanja za ljudska prava i demokratsko građanstvo u okviru kurikulumu škole

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

- **"Nikada nećemo doznati u kojim su sve prilikama ljudi postupali kukavički samo iz straha da ne bi izgledalo da nisu dovoljno progresivni."**

Charles Péguy

- **"Čovjek je jedino stvorenje koje odbija biti ono što jest."**

Alber Camus

- **"Cilj mi je omogućiti muhi naći izlaz iz muholovke." FI, § 309**

Ludwig Wittgenstein

Ljudska prava ne pripadaju posebnim strukturama – ne postoje privilegirani subjekti ljudskih prava T. O.